

tor universalis, & non ad certam fructuum speciem restrictus sit) persolvendæ sunt, cui ante mutationem culturæ solvebantur, cum sementis aut fructuum diversitas agri naturam non immutat. *cap. 4. de decim. ibique Gonzalez, Werndle de decim. lib. 4. cap. 1. & ibidem consil. 10. per tot. idem judicium ferendum erit, si ex agro Decimabili pratum, pascua, sylvæ fiat, ut ut de consuetudine loci alia prata non decimantur, terra enim Decimabilis fructum Decimabilem facit, qui alibi non esset Decimabilis. Cardin. de Luca Theat. ver. & just. Tom. 1. Discurs. 15. de Decim. n. 3. & seq. Zypæus Consult. Canon. lib. 3. Consult. 3. n. 3. Covarruvias pract. quest. cap. 37. n. 5.*

Hæc de fundo novali. Ipsæ Decimæ Novales dupliciter veniunt considerandæ materialiter nimirum, seu objectivè & formaliter. Materialiter, seu objectivè spectatæ denotant ipsam decimam partem seu portionem fructuum ex fundo Novali personis Ecclesiasticis solvendam. Formaliter spectatæ denotant jus & facultatem exigendi decimam partem fructuum, in quâ posteriori significatione describi possunt, quod sint: *Jus, seu Facultas exigendi decimam partem fructuum ex fundo Novali provenientium propter Spirituale Ministerium.*

CAPUT II.

An, & cui ex fundis Novalibus Decimæ debeantur?

QUOD ex fundis Novalibus debeantur Decimæ, eo minùs prudens dubium esse potest, quæ clarissè in Sacris Canonibus decisum, tam ex his, quam ex omnibus aliis agris fructibusque inde provenientibus Decimas esse solvendas, *cap. 6. cap. 22. & cap. 26. de Decim.* Quamvis non negem, quod ejusmodi Decimæ Novalium statim primo anno non præstentur, sed terræ Novales pro diversis locorum consuetudinibus vel duobus vel tribus annis ab earum onere maneant immunes. Barthel. *Opusc. Tom. 2. Opusc. 7. de Decim. sect. 2. §. 1. Assert. 2.* Syring de Decim. *Erste Addit. Decis. 12.* Major autem difficultas in eo est, cuinam *Novales* debeantur? Decimæ Novales solvendæ sunt Rectori illius Ecclesiæ, sub cujus Districtu prædia sita sunt. Nicollis *praxis Canon. Tom. 1. de Decim. n. 60.* Sicut agri tributum præstari debet in eâ civitate, intra cujus terminos possidetur *l. 4. §. 2. ff. de censib.* Sunt enim Decimæ onus prædiis in divisione parochiarum impositum Gonzalez *ad cap. 18. de Decim. n. 2.* Petrus Rebuffus *de Decim. q. 7. n. 3.* Idcirco jus commune semper præsumit facultatem exigendi Decimas pertinere ad locorum parochos,

ita, ut propter generalem juris assistentiam, quam respectu omnium Decimarum intra suarum parochiarum limites existentium habent, non teneantur probare jus decimandi ad se pertinere, sed contrarium, id est privilegium, aut præscriptionem, aut consuetudinem aliumve exemptionis titulum alleganti (etiamsi Episcopus foret) probatio incumbit. *Cap. ult. de restit. Spoliat in 6. Gonzalez loc. cit. Petrus Rebuffus cit. Q. n. 7. Wames. Consil. Canon. Tom. 2. Consil. 446. n. 2.* Id, quod dixi, contrarium alleganti onus probandi incumbere, cum grano, uti ajunt, salis intelligendum est, casu enim, quo provocans ad exemptionis titulum est in possessione libertatis, quæ ex parte adversa negari nequit, & utitur remedio possessorio, puta interdicto *uti possideris*, instituta actio fundata, & pro possessore pronuntiandum est, prout in Camerâ Imperiali judicatum esse refert L. B. de Cramer *Observ. tom. 1. Observ. 402.* Interdum tamen Decimæ alterius esse possunt ex infeudatione vel privilegio aut præscriptione, nam olim laicis beneficii loco decimæ in feudum datæ sunt, antequam id prohiberet Concilium Lateranense, quod generale vocant. *cap. 7. de his, quæ fiunt à prelati sine Consens. Capit. Moneta de Decim. cap. 5. n. 66.* Præterea Decimas in aliena Parochia Monasteriis, & Capitulis concessas legitimus in *Cap. 68. caus. 16. q. 1.* & possit etiam hodie Summus Pontifex, jus percipiendi Decimas & quidem directum laico donare. Barthel. *Opusc. 7. Sect. 5. §. 4.* Cardin. de Luca *Tract. 3. part. 1. de Regular. Discurs. 2. N. 5.* item una Ecclesia 40. annorum spatio Decimas ad aliam pertinentes præscribit. *cap. 1. de præscript. in 6. cap. 6. de præscript.* Sed hoc modo laici Decimas acquirere nequeunt, quia jurium Spiritualium legitima possessio in illos non cadit. *cap. 7. de præscript.* Præscriptio autem sine possessione esse nequit; ergo si Laici sint incapaces possessionis, per necessariam consequentiam præscribere non possunt. Moneta *de Decim. cap. 5. n. 114. & seqq.* Quod tamen restringendum esse puto ad præscriptionem Decimarum Ecclesiasticarum. Nam laicus contra laicum Decimas ante prohibitionem Concilii Lateranensis à Laico possessas, utpote ad usus profanos & commercium humanum deductas præscribere potest. Schmier *lib. 3. tract. 1. cap. 3. Sect. 2. §. 3. n. 104.* Schmaltzgrueb. *de Decim. n. 45.* Hæc principia servire poterunt ad intelligenda sequentia. Redeundo ad quæstionem, ad quem pertineant decimæ Novalium? In laicis expedita res est, licentiam decimandi ipsis indultam ad Novalia non pertinere, prout id disertè expressum habemus in *cap. 25. in fin. de Decim. cap. ult. §. 1. & fin. eod. tit. in 6.* quia talis concessio tam propter personam laici non implentis ministerium spirituale, quam propter præjudicium Ecclesiæ Parochialis odiosa, & restringenda est. Gloss. *ad cit. cap. 25. lit. D.* Capitula, & Conventus Monachorum, quod attinet, vulgo receptum est, Clericos vel Religiosos, qui in aliena Parœcia

De-

Decimarum perceptionem præscriptione adepti sunt, in Novalibus nihil juris habere, & Decimas à Parocho, cujus terminatione fundi continentur, rectè vindicari, idque hâc ratione nititur, quia jus percipiendi Decimas de terrâ Novali minimè ab ipsis præscriptum fuit, etenim usucapio, & præscriptio sine possessione non procedit. *Cap. 3. de probat. l. 25. ff. de usurpat. & usucap.* At verò dici non potest circa Novales agros usum & possessionem aliquam Decimarum fuisse, cum hic locus ex novâ culturâ fructum producere cœperit. *Covarruv. Var. resolut. lib. 1. cap. 17. N. 13. Wames. cit. conf. 446. n. 3. Syring de Decim. cap. 13. Observ. 110. Petrus Rebuff. de Decim. q. 14. n. 9. & seqq.* Quod, si vero Capitulo vel Monasterio jus decimandi sit concessum, Decimæ Novalium etiam ei debentur *Gloss. in cap. 27. de Decim. Monet. de Decim. cap. 4. n. 65.* Et veteres Canonistæ sic inter se componunt. *Cap. 27. & Cap. 29. de Decim.* Mihi tamen magis probabile videtur Novales Decimas, si penes alium Decumanæ exactionis facultas, sive per indultum Summi Pontificis, sive per temporis diuturnitatem illi acquisita, consistat, esse ipsius Parochi, cujus in Parœciâ fundi Novales siti sunt, nam *dict. cap. 29.* non meminit expressim de præscriptione, & istæ voces *ab antiquo* illam non includunt: quis enim non videt rectè etiam adaptare posse concessionibus Decimarum, quæ à multis jam annis in homines Ecclesiasticos collatæ fuerant: Sanè ratio, quam ibi adducit Summus Pontifex Decimas Novales ideo ad Parochos procul dubio pertinere, quia Decimarum perceptio de jure communi ad Parochos pertinet, generalis est, & privilegiatos Decimatores æquè submovet, ac eos, qui præscriptionis ope nituntur, eapropter privilegium capiendi Decimationes in alienâ Parochiâ restringendum est, ut, quanto minus fieri poterit, à jure communi recedat, idque suadet Ecclesiarum Parœcialium utilitas, quæ factâ extensione maximum gravamen peterentur, privilegia autem strictè sunt accipienda, maxime quando lædunt jus tertii, & ei præjudicium inferunt. *cap. 6. de consuet. & cap. 7. de privileg.* deinde fulcitur hæc sententia *cap. 2. §. 2. de Decim. in 6.* ubi S. Pontifex ALEXANDER IV. decernit eos, qui ab Apostolicâ Sede obtinuerint Novales Decimas, cum impetrationis tempore antiquas modo possiderent, obtentu hujus Indulti non posse sibi ultra Novalium medietatem adserere. Ex quo primum colligitur, concessionem Decimarum Novalium, etiamsi expressa fuerit, & simpliciter ac indefinitè concessa, nihilominus valde coangustari, ne Parœcialis Ecclesiæ commoda subtrahantur. Deinde sic argumentari licet, in eâ constitutione non agitur solum de Laicis, sed potius de Clericis & Monachis, ut constat de ultimâ clausulâ, quæ Cisterci- & Carthusienses excipit, nec eo ipso, quo personæ DEI servitio addictæ veteribus Decimis potiuntur, Novalium emolumenta ad illas pertinent, alioquin frustra eorum percipiendorum

copiam à S. Pontifice impetrarent, nec distinguit decretalis, unde prius decimæ antiquæ illis obvererint. Ita mecum sentiunt Bartel *Opusc.* 7. *Seç.* 6. §. 1. *Affert.* 6. Covarruv. *Var. resolut.* Lib. 1. Cap. 17. N. 13. Pet. Rebuffi. *de decim.* 7. 14. N. 29. van Espen p. 2. *Jur. Eccles.* tit. 33. cap. 6. n. 19. & p. 4. *Tract.* de *Jure Paroch.* cap. 1. §. 10. ubi refert, quod hæc sententia ferè omnium locorum moribus. & rerum judicatarum autoritate firmata sit, Gonzalez ad cap. 4. de *Decim.* n. 9. Barbosa in cap. ex part. de *Decim.* n. 3. & de offic. & potest. *Paroch.* cap. 28. n. 58. Bagnudelli Bassi in *Bibliot. jur. verb. decima* n. 101. Cui tamen sententia adnectenda est exceptio: nisi is, qui præscripsit, vel consuetudine aut privilegio in aliquâ Ecclesiâ decimas recipit, rationabilem causam afferat; per quam ostendatur, ipsi quoque ex terris Novalibus deberi, *dict.* cap. 29. *sub fine* exemplum esse potest, si Clericus, aut Regularium congregatio possederit Novalium decimas, tempore immemoriali sine titulo, aut cum titulo 40 annis cap. 6. de *prescript.* & cap. 1. eod. tit. in 6. Zypæus *consultat.* canon. lib. 3. *conf.* 7. n. 6. item si verba privilegii personis Ecclesiasticis à summo Pontifice concessi talia sint, ut salvâ verborum proprietate ad prædia prius culta restringi nequeat, v. g. *concedimus omnes, & quascunque decimas talis territorii.* Tale privilegium etiam decimas Novalium comprehendere docet Bathel *loc. citat.* quia, qui totum dicit, nihil excludit. Rebuffi. *cit.* q. n. 31. Plures & alias limitationes, ac exceptiones plenâ manu suppeditant authores supra citati. Opponitur supra dictis memoratum cap. 27. quod Novales decimas assignat ei, qui eodem loco, ubi Novalia exsurgunt, alicujus privilegii vigore decumanos redditus possidet, sed animadvertendum est in hoc capitulo, quod integrum refertur in tertiâ compilatione apud A. Augustinum cap. 3. de *decim.* jus decimarum indultum fuisse Monachis, quibus ante Paræciales Ecclesiæ fuerant unitæ, illud autem præscriptione, vel alio modo amiserant, prout insinuant verba *Parochiarum tuarum*, quare mirum videri non debet, quod ex primâ concessione Novalium decimæ etiam simul concessæ censentur, cum hoc privilegium à jure communi non recedens, sed potius illud innovans, & reducens nequaquam odiosum reputari debet, ideòque applicari hic potest regula, quâ utitur S. Pontifex in *dicto* cap. ubi majus conceditur, minus concessum esse videtur, ita passim DD. supra citati.

Jure communi consonat praxis, quæ Parochis adjudicat decimas Novales grossas, ut vocant, decimatoribus exclusis, cautè tamen est distinguendum inter parochum *habitualem*, seu *Pastorem primitivum*, & *actualem*, seu *Vicarium perpetuum*, non enim huic, sed illi debentur decimæ Novales Barthel. *Opusc.* 7. de *decim.* *sect.* 5. & 6. §. 1. Cum enim decimæ Novales de jure communi specialiter spectare dicantur ad Ecclesias Parochiales, consequenter eodem titulo spectant ad illos, qui hæc Ecclesias vi concessionis tenent, & possident tanquam proprias, cum omni-

omnibus suis proventibus, seu juribus *temporalibus* ad eas Ecclesias pertinentibus, quare & observavit Zypæus *consultat. canon. lib. 3. consultat. 7. de Decim. n. 6.* quod Novalia pertineant ad eos, qui habent jus *primitivi Pastoris* tanquam in propriâ Parochiâ excreſcentia, atque eâ de causâ in his non obtinere Dispositionem *Cap. 2. de Decim. in 6.* eo quod duntaxat dictum Capitulum loquatur de perceptione Decimarum ex privilegio in *Parochiis alienis*, similiter Wameliſius *conſil. 440. n. 10.* respondere non dubitavit, Decimas Novales pertinere ad eos, qui Ecclesias incorporatas, seu unitas possident, & vocantur primitivi Pastores, per hanc enim incorporationem eis universalitas omnium fructuum, & Decimarum relicta est, & omne jus ad Monasteria, & Capitula translatum, Parocho actuali seu Vicario perpetuo solo jure competentia, seu congruâ portionis, unde se suosque alere, & Ecclesiastica onera supportare valeat, salvo *Cap. 12. & 30. §. qui vero de præb. & dignitat. van Elpen in Disſertat. Canon. de præſt. Altar. & Ecclesiar. incorpor. Cap. 2. §. 4. nec non in Supplemento ad tit. 33. cap. 3. n. 8.* Petrus Rebuffus *Tract. de congruâ port. n. III. & 13.*

Si quidam terrarum tractus Ecclesiæ certæ non sunt assignati puta montes, vel ingens nemus, aut inculta planities, adeo, ut inter adjacentes Ecclesias una non possit magis sibi vindicare, quam alia. Quæritur, quid juris servandum sit? Cum Novale instituitur, & non appareat, in qua Paroecia existat, cuinam videlicet solvenda sint ejus Decimæ, rescribit ALEXANDER III. *cap. 13. de Decim.* Episcopo Brixienti ex ipsius arbitrio pendere, utrum Decimas de ejusmodi Novalibus ad usum proprium, & sua stipendia retinere, & mensæ suæ commodis applicare, vel ipsas Ecclesiæ alicui attribuire velit; quippe Episcopus verus est Dispensator bonorum Ecclesiasticorum, ideoque olim, antequam singulis ministeriis certi redditus adjuncti, & Parochiarum divisio (quam cum Clarissimo auctore Thesium de Parochiis hic Colonia anno 1764. propugnatarum ad initium Sæculi IV. & ad tempora CONSTANTINI MAGNI refero) facta esset, res & obventiones Ecclesiarum erant sub manu & Dispositione Episcopi, qui per Diaconos, & Oeconomos, ac Defensores ea administrabat, & inde divini cultûs ministris alimenta dari curabat, sicut jubent canones Apostolorum. *C. 24. caus. 12. q. 1. Concil. Agathens. can. 26. & Concil. Aurel. I. can. 17.* Sin autem Novale certâ Parochiâ concludatur, Decimas habere debet Parochus illius loci, in quo exſurgit, salvâ parte quartâ, quæ Episcopo pendenda secundum *cap. 16. de offic. jud. Ordin. & cap. 4. de præscript.* Quid si inter duas Parochias Novale exſurgat? Placet fructus decimandos, qui ex eo proveniunt, utrique communicari, & divisionem fieri pro modo limitum, habita ratione partium telluris noviter excultæ, quæ hanc, vel illam Parochiam

subintrant, ita, ut, si limites unius Parochiæ veniant usque ad tres partes Novalium, illa Ecclesia habebit tres partes Decimarum, altera aliam partem; eo referri potest §. *insula 22. insit. de rer. divis.* Petrus Rebuffus *de Decim.* q. 14. n. 4. & §. *Moneta de Decim.* cap. 4. n. 53. & seq. Vallens. *tit. de Decim.* §. 9. n. 3. Nonnullis indulta fuisse jam pridem privilegia etiam Decimas Novalis percipiendi supra modo insinuavi eaque supponit ALEXANDER IV. in cap. 2. *de Decim.* in 6. Quod totum fere est ad interpretationem, & explanationem illorum privilegiorum ac imprimis declaratur, quod si indultum sit, ut Novalium Decimas pro eâ portione quis percipere valeat, quâ veteres percipiebat, id non intelligatur imprimis de Novalibus, quas tempore indulti Apostolici alii possidebant, nec extendatur ad alias, nisi in his tantum locis, ubi veteres tunc, quando dictum indultum impetratum fuit, ipsi impetratores habebant, & pro eâ solummodò portione, quâ ipsi tempore impetrationis hujusmodi percipiebant antiquas.

Secundò declaratur indultum de percipiendis Decimis Novalibus obtentum ab iis, qui tempore impetrationis *totaliter* veteres percipiebant Decimas, ultra medietatem Decimarum Novalium non extendi, quia, ut inquit S. Pontifex, non est veri simile, quod, si plena veterum perceptio fuerit concessa, Apostolica Sedes pariter, & similiter Novalium Decimas in tam grave Parochialium Ecclesiarum dispendium indulsisset, Cistercienses, & Carthusiani hoc edicto non comprehenduntur §. 1. d. cap. 2. Ex his, perquam manifestum est, sollicitè cavisse Pontifices, ne per privilegia indulta de percipiendis Decimis nimium gravarentur ii, quibus de jure, & ex primâ institutione Decimæ debeantur, van Espen p. 2. tit. 33. cap. 6. n. 24. Petrus Rebuffus *de Decim.* q. 14. n. 34. & 36.

CAPUT III.

An status sæculares regalium aliove jure possint prætere Novalia?

STatus sæculares tam Catholici quam Acatholici Decimas Novalium prætere non valent. 1) *jure incultorum.* Nam non omnia Novalia sunt *ex ejusmodi incultis agris, qui ex jure territorii ad Principem spectant*, plures dantur fundi privatorum nunc primùm ad culturam redacti, qui vel prorsus inculti fuerunt, nullosque fructus tulerunt, vel qui extirpatis arboribus exsiccatisve aquis in formam agri fuerunt redacti. Si de *incultis publicis, que ut bona va-*
cantis